

Gemeente Assen

Mijn Stad Jouw kijk op
Assen de toekomst!

Startnotitie Omgevingsvisie

MIJN STAD ASSEN, DE AGENDA VOOR DE OMGEVINGSVISIE

November 2017

Inhoudsopgave

1. Onze stad Assen	2-3
2. De opmaat naar de omgevingsvisie	
2.1 Omgevingsvisie.....	3
2.2 Startnotitie.....	3-4
2.3 Kader: Omgevingswet.....	4-5
3. Trends en ontwikkelingen	6-7
4. Participatie	
4.1 Vernieuwende aanpak.....	8
4.2 Bijeenkomsten	8
4.3 Kader:sprekers op de bewonersavonden	9
4.4 Uitwerking van input naar waarden en ambities.....	9
5. De sterke kanten van Assen	
5.1 Goed wonen.....	10
5.2 Goed bereikbaar	11
5.3 Groene stad.....	11
5.4 Centrumfunctie.....	11
5.5 Aantrekkelijke binnenstad	12
5.6 Imago.....	12
5.7 Sociale stad	12
5.8 Jongeren.....	12
6. Ambities en ideeën voor de toekomst	
6.1 Een nog groener Assen.....	13-14
6.2 Ruimte voor ontmoeting tussen generaties.....	14
6.3 Onze stad Assen als (fitte) zorgstad	15
6.4 Assen als regionaal centrum	16-17
6.5 Digitalisering en technologie.....	17-18
7. Omgevingsvisie en het huidige beleid	18
8. Vervolgproces	18-19
8. Bijlagen	20-33

1. Onze stad Assen

Afbeelding 1: Het motto: 'Mijn stad Assen, jouw kijk op de toekomst' in het logo weergegeven.

Onze stad Assen is het resultaat van de betrokken inzet en verrassende bijdragen van deelnemers aan de bijeenkomsten in De Nieuwe Kolk en het stadhuis. Met het stadspanel meegerekend hebben bijna tweeduizend mensen gereageerd. Door te tekenen, te schrijven en hun ideeën te delen over mijn stad Assen ontstond een gedeeld beeld van de stad. Onze stad Assen.

De toon van de bijeenkomsten was aan de ene kant voorzichtig en gericht op het behoud van de goede sfeer en voorzieningen zoals groen, scholen en zorg. En anderzijds een meer gedurfde inbreng als het gaat om in de toekomst veel meer ruimte te bieden en te vragen voor gebruik door- en ontmoeting tussen- verschillende Assenaren.

Verbinden was het overkoepelende thema. Tussen mensen en instellingen, maar ook tussen wijken en buurten, tussen delen van de binnenstad en tussen de stad en het mooie buitengebied. Verbinden met veilige routes voor langzaam verkeer in de stad en door multimodale overstappunten met voorzieningen voor elektrisch rijden aan de randen van de stad. Iedereen kijkt uit naar het tijdperk zonder auto's die de straten in onze leefomgeving bezet houden.

Het publiek gaf vorm en inhoud aan de workshops met elkaar, met enkele inleiders en onder begeleiding van medewerkers van de gemeente. Door een open houding en een luisterend oor was er vanaf het begin veel vertrouwen. Dit is de voedingsbodem gebleken voor deze oogst aan ideeën. Het is van belang deze manier van samenwerken vast te houden.

Door de grote belangstelling in de stad om mee te praten over de toekomst van Assen is er sprake van een gezamenlijke agenda van de stad aan de gemeenteraad (zie hoofdstuk 6).

Uit de gesprekken kwam naar voren dat Assen in de toekomst:

- Klimaatneutraal en klimaatbestendig is
- Ruimte biedt aan verschillende generaties
- Een fitte (zorg)stad is
- Een regionaal centrum blijft
- inspeelt op de kansen van verdere digitalisering en technologische ontwikkeling.

Uit de gesprekken blijkt daarnaast dat we in Assen ook al veel dingen goed doen. Door de jaren heen is er een consistent beeld ontstaan van wat Assen is en wat de Assenaar belangrijk vindt. Veel van deze waarden zijn al in bestaand beleid vastgelegd. Het doel van deze agenda is dan ook niet om alle dingen in Assen rigoureus anders te gaan doen, maar wel om gezamenlijk stil te staan bij het beeld van de stad en in te spelen op nieuwe trends en ontwikkelingen die op ons afkomen.

2 . De opmaat naar de omgevingsvisie

2.1 Omgevingsvisie

De wettelijk verplichte omgevingsvisie, als onderdeel van de Omgevingswet (zie kader) is een strategische visie voor de lange termijn voor de gehele (fysieke) leefomgeving. Het bevat een beschrijving van:

- De hoofdlijnen van de kwaliteit van de (fysieke) leefomgeving
- De hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied
- De hoofdzaken van het voor de (fysieke) leefomgeving te voeren integrale beleid.

De omgevingsvisie kan worden gezien als de opvolger van de gemeentelijke structuurvisie. Ze is richtinggevend voor de toekomstige ontwikkeling van de stad. Het belangrijkste verschil tussen de structuurvisie en de omgevingsvisie is het integrale karakter van de omgevingsvisie. De omgevingsvisie is geen optelsom van verschillende beleidsterreinen, maar vormt een integraal, samenhangend, document dat verwoordt *wat voor stad we willen zijn*. Dit betekent dat alle componenten van de visie onderling op elkaar moeten worden afgestemd, zodat er één allesomvattende visie ontstaat voor de leefomgeving. Ook onderwerpen als veiligheid en gezondheid, die nu ontbreken in structuurvisies, horen hierbij. Vervolgens wordt deze visie concreet uitgewerkt in het omgevingsplan. Dit biedt het ruimtelijk kader voor het realiseren van de ideeën en ambities uit de visie.

De omgevingsvisie is het belangrijkste instrument dat bijdraagt aan de beoogde overgang van de huidige toelatingsplanologie naar uitnodigingsplanologie. Van gemeenten wordt een open houding verwacht; 'ja mits' in plaats van 'nee, tenzij'. De omgevingsvisie geeft een beeld van de gewenste ontwikkelrichting van de gemeente en geen blauwdruk van de gewenste ontwikkelingen.

2.2 Startnotitie

Deze startnotitie is een eerste opmaat voor het opstellen van de omgevingsvisie voor Assen. Het bevat de agenda waarin staat wat inwoners, ondernemers, ketenpartners en stakeholders belangrijk vinden voor de toekomstige ontwikkeling van de stad . De omgevingsvisie biedt kansen om na te denken over de toekomst en de positie van Assen als provinciehoofdstad in de regio.

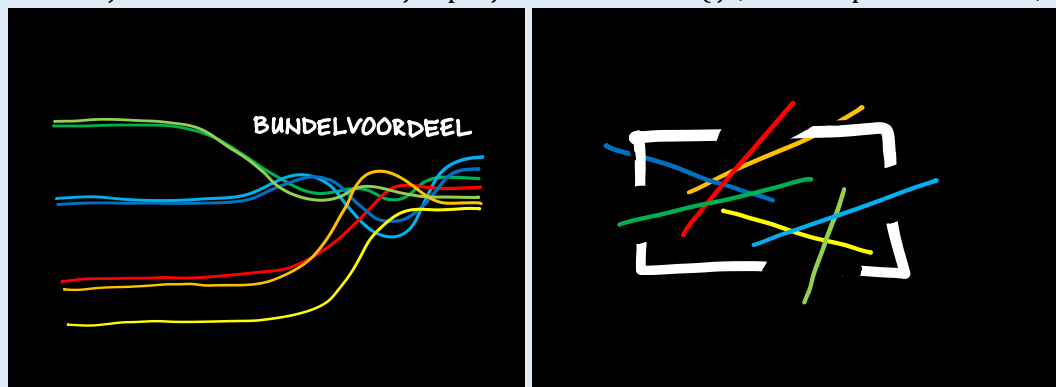

De inhoud van deze startnotitie is een weerslag van de gesprekken die in de afgelopen periode zijn gevoerd. Deze gesprekken zijn een belangrijk onderdeel bij het opstellen van de omgevingsvisie. Niet alleen omdat participatie wettelijk is voorgeschreven in de Omgevingswet. Het leidt ook tot een visie die herkenbaar is voor inwoners en maatschappelijke organisaties. Samen met de gemeente zetten zij straks de schouders onder het realiseren van de ambities voor de toekomst.

2.3 Kader: Wat is de nieuwe omgevingswet?

Per 1 januari 2021 wordt naar verwachting de Omgevingswet ingevoerd. Deze wet voorziet een grote stelselherziening van het omgevingsrecht. Er wordt fors gesneden in het aantal wetten, wetsartikelen, ministeriële regelingen en AMvB' (algemene maatregel van bestuur). De overgebleven regelgeving wordt gebundeld in één wet: de Omgevingswet (zie schema in bijlage 1). In de Omgevingswet wordt dan ook uitgegaan van een integrale benadering van de fysieke leefomgeving.

De wetgever wil met de Omgevingswet de regelgeving in het omgevingsrecht vereenvoudigen. Het snijden in het aantal wetten en regels moet zorgen voor het vergroten van de inzichtelijkheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht en een snellere besluitvorming. Door het samenvoegen van wetten ontstaat bovendien een samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving. Ook is er voor gemeenten ruimte voor maatwerk omdat de bestuurlijke afwegingsruimte voor de fysieke leefomgeving wordt vergroot. Verder zijn (burger)participatie, digitalisering, veiligheid en gebiedsgericht werken belangrijke thema's binnen de Omgevingswet. Al met al moet de Omgevingswet het makkelijker maken om ruimtelijke projecten te starten ('ja, mits' in plaats van 'nee, tenzij').

Afb. 2: De Omgevingswet is integraal (l) en biedt ruimte voor initiatief en maatwerk (r)

Wat betekent dit voor bestuurders en ambtenaren?

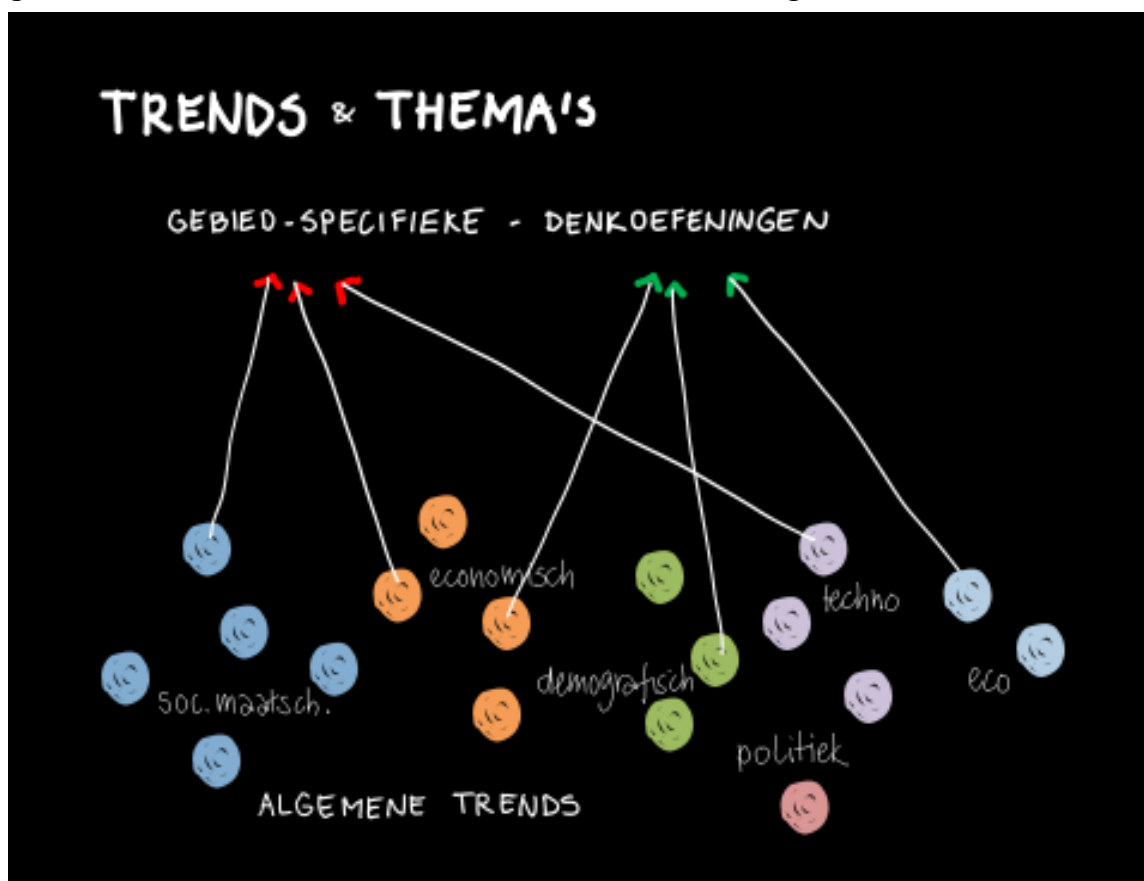
Voor bestuurders en ambtenaren ligt er de uitdaging om hun rol te vinden in deze vernieuwde context. In de geest van de Omgevingswet is de samenleving intensiever aan zet. De overheid heeft vaker een faciliterende en richtinggevende rol in plaats van een sturende en/of toetsende. In die rol kan de gemeente bepaalde onderwerpen aan de maatschappij overlaten. Bij andere onderwerpen houdt ze vanwege weloverwogen argumenten liever zelf de regie. Zowel bestuurders als ambtenaren moeten nadenken wat een richtinggevende rol voor hun functioneren betekent en over welke onderwerpen zij controle willen houden. Bij het nemen van bestuurlijke beslissingen ligt er een toenemend belang om gemaakte keuzes transparant te presenteren aan de samenleving.

3. Trends en ontwikkelingen

Voordat de *agenda* wordt besproken, zal eerst aandacht worden besteed aan de trends en ontwikkelingen die invloed hebben op de toekomst van Assen. Deze ontwikkelingen namen tijdens de gesprekken een belangrijke plek in over het toekomstdenken (bijlage 2) en hebben invloed op de wijze waarop de toekomstige (fysieke) leefomgeving. Op deze ontwikkelingen zullen we in de omgevingsvisie moeten anticiperen.

Voor de beschrijving van de trends en ontwikkelingen is gebruik gemaakt van gegevens van diverse onderzoeksbureaus, nieuwswebsites en rapporten. Aan maatschappelijke partners en het stadspanel is gevraagd wat voor Assen de belangrijkste trends zijn. Ze noemen daarbij vooral gezondheid, duurzaamheid en een veranderende samenstelling van huishoudens.

Afbeelding 3: Het combineren van trends en thema's levert interessante combinaties op.

Om een goed beeld te krijgen van de ontwikkelingen die op Assen afkomen, zijn de volgende trends nader onderzocht:

- **Veranderingen in bevolkingsopbouw**
De bevolkingsgroei stabiliseert
De levensverwachting stijgt en de bevolking vergrijs (active aging)
- **Economische ontwikkelingen**
Verschillende economieën raken steeds meer onderling verweven
Het internet speelt een steeds grotere rol (E-commerce);
De woningmarkt verandert door steeds meer verschillende woonvoorkeuren
- **Sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen**
De invloed van de verzorgingsstaat neemt af
Er is nog steeds sprake van grote verschillen in welvaart en leefstijlen
- **Politieke ontwikkelingen**
Versnippering van het politieke landschap
Schaalvergroting (Europese Unie) en regionalisering (werken in regio's)
- **Ontwikkelingen op het gebied van mobiliteit**
Zelfrijdende en elektronische auto's
Toenemende mobiliteit van ouderen.
- **Ontwikkelingen op het gebied van klimaat en energie**
Opkomst van de circulaire economie
Gebruik van steeds meer duurzame energiebronnen
- **Technologische ontwikkelingen**
Steeds verdere automatisering en toenemende efficiëntie
Robotisering en Domotica

In Bijlage 3 is een beknopte uitwerking van bovenbeschreven trends en ontwikkelingen toegevoegd. Hierin is ook meegenomen hoe deze ontwikkelingen betrekking hebben op Assen.

4. Betrokkenen aan het woord

"Ik wilde jullie nog even zeggen dat ik het een geweldige avond vond, goed georganiseerd en vooral boeiend en gezellig. Ik hoop dat Assen in de toekomst de bewoners vaker uitnodigt om mee te denken. Ik ben enthousiast en dat heb ik gisteravond ook vaak gehoord van andere deelnemers. Mijn complimenten en nogmaals dank voor de leuke avond."

-reactie van een bewoner n.a.v. de bewonersavonden op 11/12 september

4.1 Vernieuwende aanpak

Een belangrijk kenmerk van de nieuwe Omgevingswet is dat inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties goed betrokken worden bij het opstellen van de visie en in de planvorming een dominante plek hebben.

Gemeenteraad en college wilden de gesprekken met inwoners en maatschappelijke organisaties zo open mogelijk voeren. De vraag *'wat voor stad willen we zijn?'* is samen met alle betrokkenen opgepakt. Zij zijn in een vroeg stadium van het proces betrokken en op basis van hun inbreng zijn de kaders van de toekomstvisie gecreëerd.

4.2 Bijeenkomsten

In de tweede helft van 2017 zijn gesprekken gevoerd met andere overheden en maatschappelijke partijen (zie bijlage 4). Hierna was het de beurt aan inwoners. Tijdens al deze bijeenkomsten stonden twee vragen centraal:

- Welke specifieke eigenheden en kwaliteiten (waarden) heeft Assen nu?
- Welke ambities voor de toekomst zou, afgezet tegen de trends en maatschappelijke ontwikkelingen, Assen moeten nastreven?

Los van deze twee vragen kregen deelnemers de mogelijkheid zelf onderwerpen aan te dragen of risico's en kansen te benoemen. Zij konden zich uitspreken over de waarden die zij belangrijk vinden voor de stad Assen. Ook bogen zij zich over de vraag hoe Assen het beste kan inspelen op de belangrijkste trends en ontwikkelingen.

Ook het stadspanel van de gemeente Assen is geraadpleegd. De ongeveer 2000 leden van het panel konden zich door middel van een enquête uitspreken over de toekomst van Assen en het betrekken van inwoners bij het verzamelen van ideeën en ambities. Ook kregen zij een aantal trends voorgelegd met de vraag of deze belangrijk zijn voor Assen.

Daarnaast zijn er meer themagericht, gesprekken gevoerd met Healthy Aging Noord-Nederland, de branchevereniging voor netwerkoperators, vertegenwoordigers van besturen van ondernemersorganisaties in de stad, de regio en de waterbedrijven en waterschappen.

4.3 Kader: Sprekers op de bewonersavonden

Afbeelding 4: De bewonersavonden werden ingeleid door deskundige sprekers die een prikkelend beeld schetsten van de toekomstige ontwikkeling van de stad. Hierdoor begonnen bewoners goed geïnformeerd aan het gesprek. Sprekers waren; Hans-Peter Benschop (trendwatcher bij het Trendbureau Overijssel), Ward Rauws (docent en onderzoeker aan de Rijksuniversiteit Groningen) en Mark Mobach (lector aan de Hanze Hogeschool).

4.4 Uitwerking van input naar waarden en ambities

De gesprekken met inwoners leverden een ruime oogst op. Hier zijn de resultaten uit de gesprekken met stakeholders en van de stadspanel enquête en de inbreng uit de verschillende individuele gesprekken aan toegevoegd. Zowel uit de bijeenkomst van de stakeholders als met de inwoners kwam een eenduidig beeld naar voren over de waarden en ambities van de stad. Dit is de basis geworden voor de volgende twee hoofdstukken.

Afbeelding 5: De opbrengst

5. De sterke kanten van Assen

Uit de gesprekken met inwoners en belanghebbenden komen diverse kwaliteiten van Assen naar voren. Het laat zien waar de sterke kanten van Assen liggen, maar ook op welke punten de stad minder goed scoort.

5.1 Goed wonen

Assen is een woonstad met een uitstekend woonklimaat. Er is een uitgebreid aanbod aan voorzieningen zowel in de binnenstad als de wijken. Culturele instellingen als het Drents Museum, De Nieuwe Kolk (theater, bibliotheek en bioscoop) en het Drents Archief bieden inwoners veel mogelijkheden tot ontspanning. Sportliefhebbers komen volop aan hun trekken met een groot en een gevarieerd aanbod aan sportvoorzieningen verdeeld over de stad. Verder kent de stad een goede zorginfrastructuur waaronder een ziekenhuis.

De wijken kennen een volledig aanbod aan voorzieningen. Inwoners kunnen er terecht voor hun dagelijkse boodschappen, maar er is ook volop ruimte voor ontmoeting in de wijk. In de diverse wijken is een brede keus in woningen als het gaat om vormgeving en prijs. Dit stelt inwoners in staat binnen de gemeente Assen verschillende stappen in hun wooncarrière te zetten.

Afbeeldingen 6,7,8 en 11: Tijdens de bewonersavonden presenteerde cartoonist Herman Roozen cartoons die de avond samenvatten en afsloten.

5.3 Groene stad

Groen is een kwaliteit van Assen zelf en de omgeving van Assen. Dit beeld wordt breed gedeeld. Het nationaal landschap Drentsche Aa ligt tegen de stad aan. Inwoners kunnen hier eenvoudig terecht voor ontspanning en recreatie. In de stad zelf is veel groen te vinden. Opvallend daarbij is het Asser bos dat midden in de stad ligt. De wijken zijn ruim van opzet en bevatten voldoende groen.

5.4 Centrumfunctie

Assen heeft een duidelijke centrumfunctie voor de regio. Niet alleen door de diverse commerciële en niet-commerciële voorzieningen maar ook doordat de stad veel werkgelegenheid biedt aan de eigen inwoners en inwoners van de regio. Als het gaat om de werkgelegenheid zijn met name de dienstensector, de zorg en de overheid sterk vertegenwoordigd in Assen. Wel wordt de economie door veel mensen als eenzijdig ervaren waardoor er sprake is van een zekere kwetsbaarheid. Ook is er sprake van een aantal grote werkgevers. Zij zorgen voor veel werkgelegenheid maar dit vergroot wel de kwetsbaarheid.

5.2 Goed bereikbaar

De bereikbaarheid van Assen, gelegen aan de A28, N33 en spoor, is uitstekend. De diverse investeringen in het kader van de Florijn As hebben ervoor gezorgd dat de infrastructuur van Assen voor de komende decennia op orde is. Het gaat dan om weg, water en openbaar vervoer. Een toename van het verkeer door groei van de economie of het aantal inwoners is zonder veel moeite op te vangen. Ook de verdubbeling van de N33 heeft de bereikbaarheid van Assen versterkt. De voorzieningen voor fietsers kunnen beter. Het gaat daarbij met name om fietspaden en de mogelijkheid je fiets in het centrum te stallen.

5.5 Aantrekkelijke binnenstad

De binnenstad van Assen ervaren inwoners over het algemeen, met de aanwezigheid van het Erfgoedkwartier (Drents Museum, Drents Archief) en De Nieuwe Kolk, als aantrekkelijk. Er is een breed aanbod aan winkels, horeca en voorzieningen en er zijn tal van activiteiten. En met de verschillende investeringen in bijvoorbeeld De Blauwe As en de Brink heeft het centrum duidelijk aan kwaliteit gewonnen. Tegelijkertijd spreken inwoners hun zorgen uit over de leegstand. De aantrekkingskracht komt hierdoor onder druk te staan. De leden van het stadspanel vinden dat de inrichting van de binnenstad beter kan.

5.6 Imago

De TT is een sterke imago drager voor Assen. De jaarlijkse races zijn een internationaal aansprekend evenement en krijgen veel media-aandacht in een groot aantal landen. Het festival dat in de aanloop van de races plaatsvindt trekt tienduizenden bezoekers uit binnen- en buitenland.

5.7 Sociale stad

Assen is een sociale stad. Woorden als gemoedelijk en dorps komen regelmatig terug in de diverse gesprekken. Wijkbewoners hebben oog voor elkaar en er is een behoorlijke bereidheid om vrijwilligerswerk te doen. De inrichting van de wijken versterkt nog eens het dorps karakter en de gemoedelijkheid.

5.8 Jongeren

Mede door de afwezigheid van hogeschool en universiteit trekken veel jongeren na hun voortgezet onderwijs naar andere steden voor een vervolgopleiding. Hierdoor mist Assen een bepaalde groep jongeren. Eén van de gevolgen hiervan is dat het aantal voorzieningen voor jongeren beperkt blijft.

6. Ideeën en ambities voor de toekomst

In gesprekken met inwoners en belanghebbenden is verkend hoe Assen zich de komende jaren zou moeten ontwikkelen. Een van de uitgangspunten daarbij was het behouden en versterken van bestaande kwaliteiten en tegelijkertijd inspelen op de trends en ontwikkelingen die belangrijk zijn voor Assen. In de beste gevallen lukt het om meerdere kwaliteiten en trends en ontwikkelingen te combineren tot één ambitie. Hieronder zijn vijf ambities van de inwoners thematisch verwoord. Elk onderdeel sluit af met een of meerdere aandachtspunten en dilemma's, die verdere uitwerking in de omgevingsvisie behoeven.

6.1 Een nog groener Assen

Assen moet zijn groene karakter behouden en wellicht nog versterken. Dit is mede bepalend voor de aantrekkelijkheid van de stad. Verschillende mensen geven aan dat de aantrekkingskracht van de stad toeneemt als de verschillende groene gebieden beter met elkaar verbonden worden. Zo kan er ook worden gekeken naar een betere benutting van het Asserbos (ook in relatie tot gezondheid en bewegen). Zowel binnen de stad als tussen stad en directe omgeving. Daarbij zou aandacht moeten zijn voor fietsers én wandelaars. In het verlengde daarvan pleiten inwoners ook voor groene verbindingen tussen wijken en binnenstad, die uitnodigen om met de fiets te reizen. Het groene en duurzame karakter komt ook tot uiting in diverse maatregelen die Assen

moet nemen om de stap naar energieneutraal te maken en in te spelen op de gevolgen van klimaatverandering. Zo leidt meer groen tot een daling van de temperatuur in stedelijk gebied. Ook draagt het bij aan het verbeteren van de waterberging.

Als het gaat om duurzame energie worden onder andere waterstof en het gebruik van zonne-energie en geothermie genoemd. Een verdere verduurzaming van woningen beperkt het verbruik van energie.

Verschillende inwoners leggen een verband tussen leefbaarheid en groen in de wijk. Door samen te werken in groenonderhoud en collectieve tuinen ontstaan ontmoetingen tussen bewoners en wordt tegelijkertijd het groene karakter versterkt.

In dit verband zijn de volgende aspecten genoemd die uitwerking behoeven:

- Groener maken van wijken in relatie tot de wens meer woningen in de bestaande wijken te bouwen.
- Verhogen van de kwaliteit van het Asserbos.
- Het beheer en de betaalbaarheid van groen.
- De invloed van duurzame energiewinning op de leefomgeving. De rol van water als mede-ordenend principe bij klimaatverandering en energietransitie.
- Het realiseren van klimaatdoelstellingen over gemeentegrenzen heen (water).

6.2 Ruimte voor ontmoeting tussen generaties

Buurten en wijken moeten voldoende fysieke en sociale veiligheid blijven bieden. Dit bevordert het welzijn en de zelfstandigheid van inwoners.

Assen moet plaats bieden aan alle generaties. Het aanbod aan voorzieningen en huisvesting moet hierop gericht zijn. Het aanbod aan sportvoorzieningen lijkt aardig compleet. Maar met name het andere aanbod voor jongeren zou uitbreiding kunnen gebruiken.

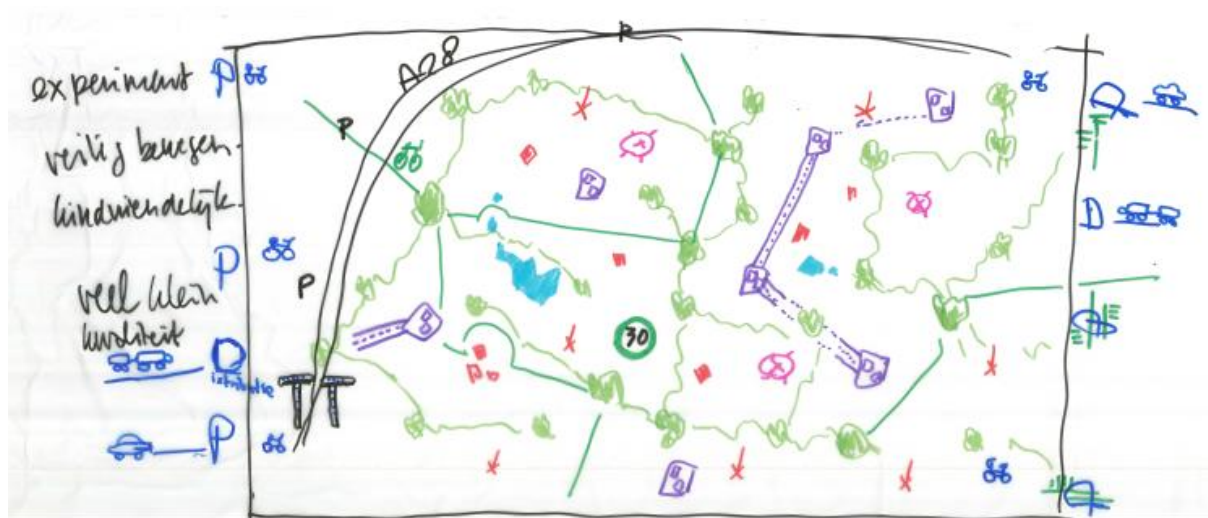
Van belang is dat wijken een gevarieerde bevolkingsamenstelling hebben. Dit stimuleert de ontmoeting tussen generaties en ook diverse bevolkingsgroepen. Bijvoorbeeld nieuwkomers of mensen met een psychiatrische achtergrond. Om ervoor te zorgen dat wijken een gevarieerde samenstelling houden, moet er snel op veranderingen kunnen worden ingespeeld. Dit vraagt om huisvestingsconcepten die makkelijk aanpasbaar zijn en zo veel mogelijk geschikt zijn voor circulair gebruik.

In dit verband zijn in de gesprekken de volgende aspecten benoemd die verdere uitwerking verdienen:

- Het concretiseren van de ontmoetingsfunctie in de fysieke leefomgeving.
- Het creëren van een diverse woon- en leefmilieu in wijken.
- Voldoende woningbouwlocaties voor de verschillende doelgroepen (generaties).

6.3 Onze stad Assen als fitte (zorg)stad

Afbeelding 9: Eén van de tekeningen tijdens de bewonersavonden schetste de fitte en de gezonde stad. Daarnaast geeft de tekening het belang weer van het veilig kunnen bewegen en het verbinden van de diverse groene knooppunten die in de stad te vinden zijn.

Met de vergrijzing neemt het belang toe van gezond ouder worden en toegankelijkheid van de zorg. De inrichting van de stad moet uitnodigen tot beweging en er zijn voldoende voorzieningen om te sporten; individueel en in groepsverband. Ook het beter faciliteren van het fietsverkeer stimuleert beweging en draagt ook nog eens bij aan de duurzaamheidsdoelstellingen van Assen. Meer oplaadmogelijkheden voor fietsers en verbetering van fietspaden draagt hieraan bij.

Omdat zorg en ondersteuning in de thuissituatie steeds meer toenemen, stijgt ook het aandeel aan informele zorg. Daarnaast is er een groot aantal professionals dat dagelijks contact heeft met inwoners. Dat kan zijn om zorg te verlenen of om op afstand te adviseren. Het toepassen van domotica en nieuwe woonvormen maken dit mede mogelijk. De aanwezigheid van veel zorginstellingen in Assen biedt perspectief om in te zetten op hoogwaardige opleidingen.

De volgende aandachtspunten zijn naar voren gekomen voor het vervolg:

- In de omgeving gezondheid en bewegen stimuleren (ook voor ouderen).
- Moderne fietsinfrastructuur.
- Het combineren van goed opgeleid zorgpersoneel met kansrijke opleidingsmogelijkheden voor jongeren.

6.4 Assen als regionaal centrum

Afbeelding 10: Deze tekening door de bewoners geeft een mogelijke nieuwe inrichting weer van het Koopmansplein. Het Koopmansplein is de huiskamer van de binnenstad met ruimte voor ontmoeting en creativiteit. Verbinding staat hierbij centraal.

Assen is, als provinciehoofdstad, een belangrijk regionaal centrum. De stad vervult een belangrijke functie in de regionale economische structuur. Assen is als middelgrote stad verbonden met de regio. Door de krimp in de omliggende gemeenten neemt dit belang alleen maar toe.

Een passend voorzieningenniveau op het gebied van winkels, horeca, zorg, cultuur en onderwijs en een goede bereikbaarheid zijn cruciaal om invulling te geven aan de centrumfunctie. Ook moet de aantrekkelijkheid van de binnenstad versterkt worden. De binnenstad is niet alleen een place to buy, maar vooral ook een place to be en een place to meet. Het compacter maken van het winkelgebied met bijhorende verbetering van de openbare ruimte, is een belangrijke opgave. Veel inwoners zouden graag een ander concept zien van het Koopmansplein. Als het gaat om bereikbaarheid geven verschillende inwoners overigens aan dat wat hen betreft de auto een wat minder prominente plek krijgt in de stad.

De lokale economie is nogal eenzijdig. Daarom zou er actief gewerkt moeten worden aan meer variatie in het totale aanbod aan werkgelegenheid. Van belang is om daarbij flexibel te kunnen inspelen op nieuwe ontwikkelingen. Een toeristisch recreatieve zone in combinatie met de ontwikkeling rondom het TT circuit biedt perspectief om in te spelen op de groeiende behoefte aan ontspanning en beleving. Het sterke imago van TT kan hierbij goed benut worden.

Assen moet vooral niét de concurrentie willen aangaan met Groningen. Het aanbod in Assen is onderscheidend door aanvullend op dat van Groningen te zijn.

De volgende aspecten behoeven daarbij nadere uitwerking:

- Invulling geven aan de toegevoegde waarde van Assen als provinciehoofdstad in de regio, ook op toeristisch recreatief gebied.
- Het vergroten van de aantrekkelijkheid van het centrum in relatie tot het autovrij/luw maken van de binnenstad.
- Het versterken van de ontmoetingsfunctie van het Koopmansplein.
- De versterking van HBO (bijv. zorg).

6.5 Digitalisering en technologie

Een verdergaande digitalisering ligt voor de hand. Dit heeft een behoorlijke impact op een aantal economische sectoren. Voor detailhandel betekent het dat de balans verder verschuift van fysieke naar webwinkels. Het aantal winkels neemt daardoor verder af. Dit vraagt om een compacter koopcentrum in de binnenstad. Ook is vermenging van functies steeds vaker een manier voor winkeliers om de concurrentie met het internet shoppen te overleven.

Het winkelen op internet brengt een aanhoudende stroom aan pakjes met zich mee. De wijk in en de wijk ook weer uit. Dit vraagt om een aantal ingrepen in de infrastructuur en oplossingen

die aansluiten bij de behoeften van inwoners. Zo kan het in ontvangst nemen van pakjes een sociale component krijgen.

In veel economische sectoren maakt digitalisering het mogelijk om onafhankelijk van plaats en tijd aan de slag te gaan. Verder is sprake van meer flexibilisering waarbij inwoners in toenemende mate als ZZP werken. Beide ontwikkelingen vragen om flexibele kantoorconcepten op stedelijk en op wijkniveau, bij voorkeur in bestaand vastgoed. Ook zijn verdere investeringen nodig in de infrastructuur voor dataverkeer.

Assenaren vinden digitale contacten geen vervanging van fysieke contacten. Het is daarom zaak in de wijken voldoende ruimte te houden voor ontmoeting en gezamenlijke activiteiten. Het aanwezige vastgoed zou

hiervoor beter benut kunnen worden. Het onderscheid tussen publiek en privaat is hierbij steeds minder van belang.

Technologische ontwikkelingen leiden tot nieuwe concepten voor mobiliteit. Zo lijken zelfrijdende auto's of openbaar vervoer en drones een kwestie van tijd. Dit heeft gevolgen voor de bestaande infrastructuur.

Daarbij moeten de volgende punten worden onderzocht:

- Het werk van de toekomst, nieuwe werkconcepten en de gevolgen voor functiescheiding c.q. functievermenging. De gevolgen van het nieuwe werken voor winkels, kantoren en bedrijventerreinen.
- De consequenties van nieuwe mobiliteit voor de stedelijke infrastructuur

7. Omgevingsvisie en het huidige beleid

De omgevingsvisie kan in beginsel consequenties hebben voor het huidige beleid. Hierover moet te zijner tijd het bestaande beleid inhoudelijk onder de loep genomen worden. Het gaat daarbij om de vraag in hoeverre het op gespannen voet staat met de omgevingsvisie. Dit is naar verwachting een arbeidsintensieve opgave.

Inmiddels is er een inventarisatie gemaakt welke beleidsdocumenten dit betreft. Het gaat om ongeveer 70 veelal sectorale beleidsdocumenten die vanaf 2005 zijn vastgesteld. De reikwijdte en de impact van de documenten is verschillend van aard. De meest relevante documenten, die recent zijn vastgesteld, zijn bijvoorbeeld de Strategienota Ruimte (2016), Visie Energietransitie 2016-2020 (2016) en de Visie Mobiliteit (2017).

8. Vervolgproces

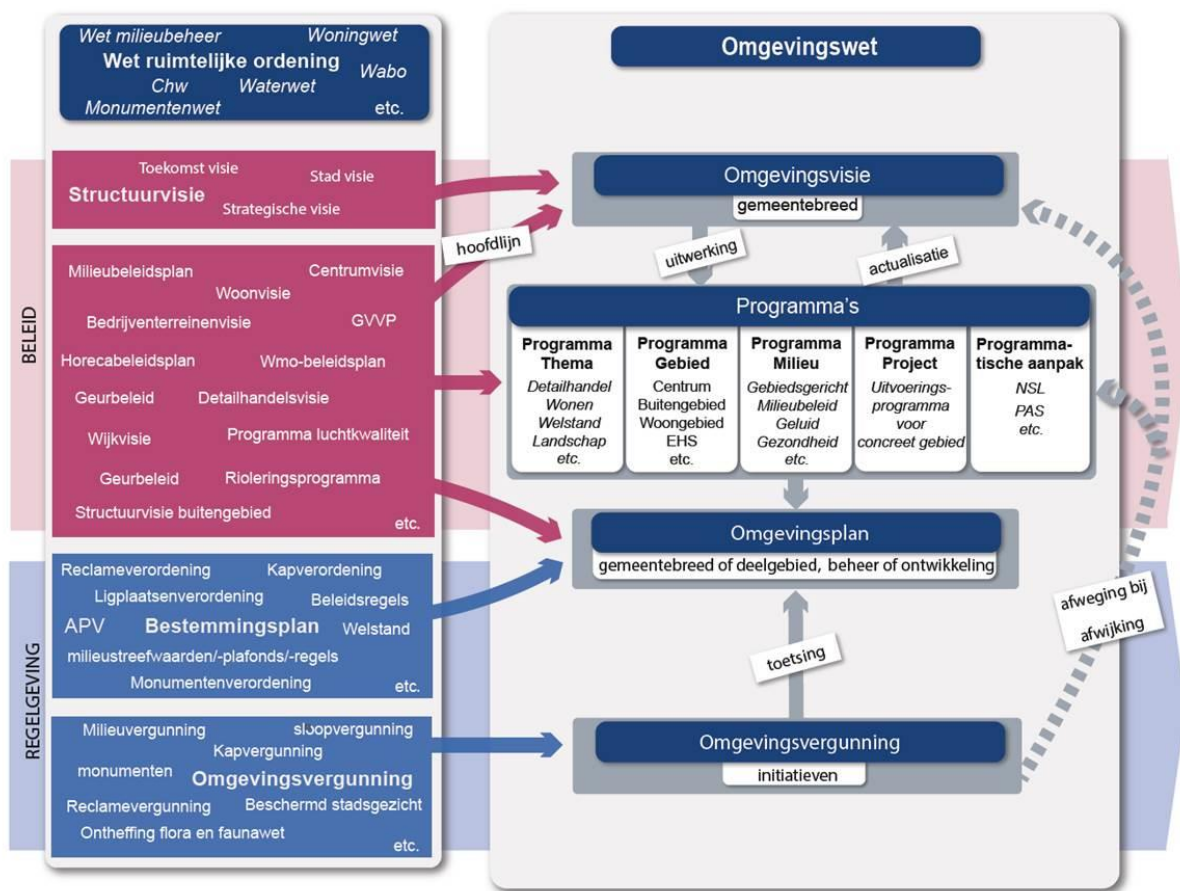
Na de vaststelling van deze agenda, zal het college van B&W deze in nauwe afstemming met de raads werkgroep Omgevingswet in een participatief vervolgproces verder uitwerken. Die uitwerking zal voor een belangrijk deel in de nieuwe bestuursperiode (2018-2022) plaatsvinden. Dit visietraject gebeurt opnieuw in nauwe betrokkenheid met de stad (inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties e.d.) en de adviesraden. Hierbij is er extra aandacht om ook jonge gezinnen en jongeren aan tafel te krijgen. Het benaderen van deze groepen vraagt om een andere benadering van communiceren en betrekken. Voor de raad ligt er ruimte om desgewenst, afhankelijk van de procesfase, eigenhandig een consultatie van inwoners/stakeholders te organiseren.

Het participatieproces vindt naar verwachting in het najaar van 2018 plaats zodat de visie begin 2019 kan worden vastgesteld. Het nieuwe collegeakkoord kan hierin, zowel qua proces als inhoud, richtinggevend zijn. Het is van belang dat de nieuwe raad aangeeft op welke wijze ze inhoud wil geven aan zijn rol bij de totstandkoming van de omgevingsvisie (zie ook kader: *‘wat is de nieuwe Omgevingswet?’*).

Bijlage 1: de opzet van de Omgevingswet

Bijlage 2: Heeft u een glazen bol?

Gemeente Assen

Mijn Stad Jouw kijk op
Assen de toekomst!

Heeft u een glazen bol?

Waarschijnlijk niet. En als u er al een heeft, zwemmen er wellicht goudvissen in. Want het is nu eenmaal niet mogelijk de toekomst te voorspellen. Maar gelukkig kunnen we wel over de toekomst nadenken en erover praten. En dat willen we met u doen op 11 en 12 september.

Dat nadenken is nog best lastig. Daarom geven we u hiervoor vier stappen zodat u zich zo goed mogelijk kunt voorbereiden op de bijeenkomst.

Nog aanmelden?

Dat kan! Ga naar www.assen.nl/toekomstvisie

Gemeente Assen

Stap 1 Gericht waarnemen

Als u goed luistert en om u heen kijkt, kunt u trends en ontwikkelingen ontdekken. Wat valt u op? Wat is ongewoon? Wat is er aan het veranderen? Daarbij helpt het als u uw aandacht richt op twee of drie onderwerpen die voor u belangrijk zijn. Bijvoorbeeld gezondheid, wonen of werk. Voor die onderwerpen gaat u gericht op zoek naar informatie. Dat kan in uw eigen omgeving. Maar u kunt ook op internet kijken. Gewoon door uw onderwerp en het woord toekomst te googelen.

Stap 2 Informatie sorteren

Als u eenmaal informatie hebt verzameld, gaat u sorteren. Wat is belangrijk voor uw onderwerpen? Ziet u verbanden in de informatie die u heeft verzameld? Zijn er meerdere informatiebronnen die in de zelfde richting wijzen? Kunt u bepaalde trends of patronen ontdekken? Wat zijn hoofdlijnen en wat zijn details? Door informatie te sorteren en te combineren komt u op trends en patronen. Deze geven aan wat er in de toekomst zou kunnen gebeuren.

Stap 3 Mogelijkheden in kaart brengen

Met de trends en patronen die u ontdekt, kunt u mogelijkheden in kaart brengen. Dingen die kunnen gebeuren. Stel, een van de trends is dat er meer robots komen. Een mogelijkheid is dat robots 95% van ons werk overnemen, een andere mogelijkheid is dat ze de helft van ons werk overnemen. Wat gebeurt er in beide mogelijkheden? Gaan we allemaal een hobby zoeken of ontstaan er nieuwe banen? Gebruik uw verbeelding om mogelijkheden uit te denken. U kunt dat zo uitgebreid doen als u zelf wil.

Stap 4 En wat vindt u er nu van?

Of de mogelijkheden uitkomen heeft u voor een deel zelf in de hand. U bent tenslotte onderdeel van de toekomst. Als u voor uw onderwerpen mogelijkheden in kaart heeft gebracht, gaat u voor uzelf na wat u gewenst vindt en wat niet. Dat kunnen ook onderdelen van zo'n mogelijkheid zijn. Vervolgens gaat u na wat er nodig is om de uitkomsten die u goed vindt te realiseren. En wat uw rol daarin kan zijn.

TIPS

*Kijk ook eens naar het verleden.
Hoe leiden trends tot maatschappelijke verandering?*

**WEES EENS TEGENDRAADS.
EEN AFWIJKEND STANDPUNT KAN ANDEREN INSPIREREN.**

**Denk als een wetenschapper.
De succesvolste wetenschappers gebruiken hun verbeelding.**

Bijlage 3: Trends en ontwikkelingen

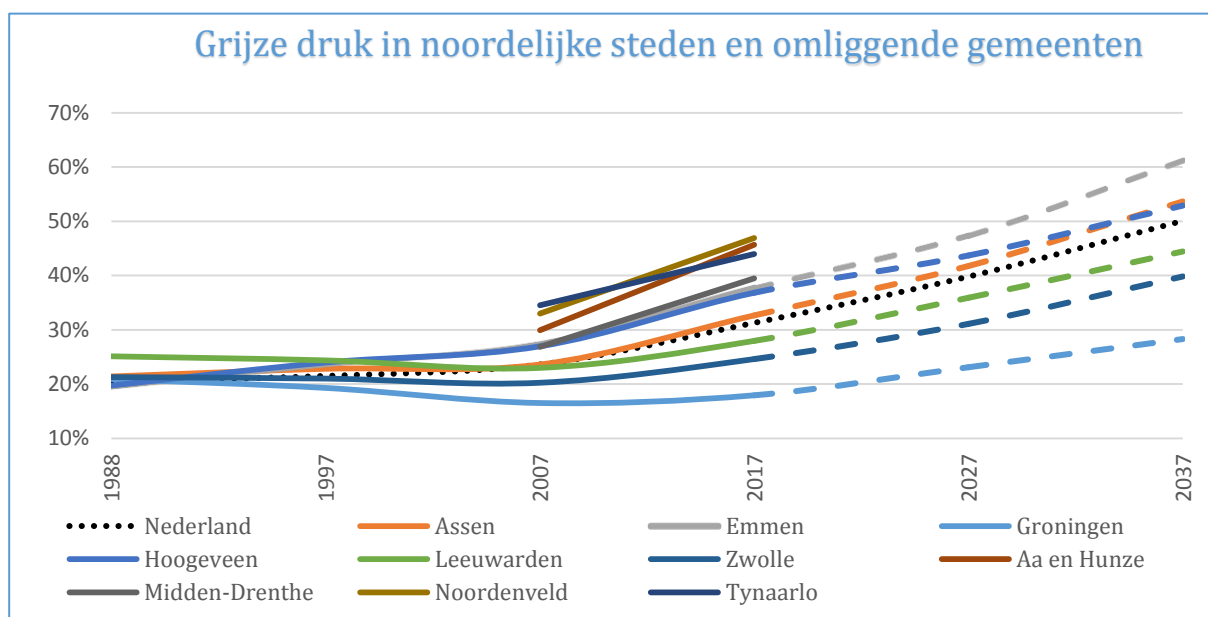
Bevolkingsopbouw

Politieke instabiliteit en armoede leiden op veel plekken in de wereld tot grote migratiestromen. Ook in Europa kennen we vele immigranten die beterschap komen zoeken, politiek of economisch. Hoewel de piek van 2015 voorbij is, wordt er voorspeld dat de stroom voorlopig nog aanhoudt, mede dankzij de nareizigers, bijvoorbeeld om gezinnen te herenigen. Deze migranten trekken voornamelijk naar West-Europa. Deze kant van Europa kende ook vóór de piek van migratiestromen al lichte bevolkingsgroei. Oost-Europa, daarentegen, kende al bevolkingskrimp, en heeft sinds 2014 ook de minste toestroom van migranten.

Het bevolkingsaantal in Nederland stabiliseert langzamerhand. Door toename van zowel immigratie als emigratie omvat Nederland een steeds grotere culturele diversiteit. Daarnaast worden de regionale verschillen steeds groter, er zijn steeds beter krimp- en groei regio's te onderscheiden. Door deze regionalisering heen is er een aanhoudende, gestage verstedelijking te herkennen.

Eén van de krimpregio's die steeds beter zichtbaar wordt, is Drenthe. De bevolkingskrimp, in combinatie met de krimpende huishoudens, zorgt voor een stabiel aantal huishoudens in Drenthe. Daarnaast is de stijgende levensverwachting een verzachtende factor bij de krimp. De vergrijzing en de stijgende levensverwachting zorgen samen voor een hard groeiende grijze druk, welke volgende de verwachtingen voorlopig nog flink doorgroeit. In tegenstelling tot het bevolkingsaantal in Drenthe groeit het bevolkingsaantal in de Regio Groningen-Assen wel. De regio Nedersaksen, ten oosten van het krimpgebied Noordoost-Nederland, kent echter ook bevolkingskrimp. Daarbij heeft Nederland niet langer een sterk negatief migratiesaldo ten opzichte van Nedersaksen.

De bevolking van Assen groeit, tegen de trend van omliggende gemeenten in, en de grijze druk in Assen is significant minder hoog dan in omliggende gemeenten. Echter, in vergelijking met andere Noord-Nederlandse steden groeit Assen minder sterk en is de grijze druk hoog. De grijze druk in Assen is licht boven het landelijk niveau en lijkt de komende jaren verder uit te lopen ten opzichte van de rest van het land. Binnen Assen zijn het voornamelijk de wijken Kloosterveen en sen-Oost die de afgelopen 15 jaar een groeiende bevolking kennen. Marsdijk en Peelo kennen over deze periode de voornaamste krimp.

Economie

Er wordt door trendwatchers verwacht dat het intensiever en grootschaliger worden van de internationale handel verder doorzet. Zeker als computers niet alleen herhalingstaken overnemen, maar ook managementtaken en zelfs beleidstaken.

Wereldwijd raken de verschillende economieën steeds meer verweven. De automatisering maakt industrieën steeds efficiënter en grootschaliger, de groeiende e-commerce maakt het steeds makkelijker om goederen van ver te bestellen en ontwikkelingen zoals e-cash en Blockchain maken transacties over lange afstand steeds makkelijker en betrouwbaarder. Dit zorgt voor intensiever internationaal goederenverkeer. Toch blijkt de globalisering zich niet te manifesteren zoals verwacht. De intercontinentale handel blijkt sterk minder dan verwacht, landen handelen nog steeds voornamelijk met buurlanden. Daarnaast blijkt de locatie van bedrijven juist belangrijker voor succes dan voorheen, in plaats van minder belangrijk. Juist de toonbeelden van globalisering en digitalisering, de bedrijven in de technologiesector, clusteren stevig samen in gebieden zoals Silicon Valley. Verder is een trend te herkennen van personalisering van producten en diensten, een trend die ingaat tegen massaproductie. Tenslotte is er een groei van de circulaire economie te herkennen, duurzame en verantwoorde keuzes worden aantrekkelijker voor bedrijven.

Ook de Europese Unie zet in op duurzame groei. Daarnaast geeft de Europese Unie prioriteit aan inclusieve groei en slimme groei. Met deze pijlers lijkt de Europese Unie zich te verzetten tegen de drang naar maximale, mogelijk onverantwoorde, economische groei, ten koste van de minder bedeelden. Dat is het beleid, maar de praktijk toont bewijs van een ongelijke situatie:

arbeidsmigranten uit Midden- en Oost-Europa reizen naar West-Europa omdat er meer economische kansen voor hen zijn.

Op nationaal niveau zijn er veel verschillende trends te herkennen. Allereerst is er, ook op nationale schaal, steeds meer aandacht voor de circulariteit in de economie. Daarnaast verliezen steeds meer gebieden hun agrarische functie, terwijl de aandacht voor cultuur juist groeit, aangezien het economisch belang van cultuur bekender wordt. In de provincie is op het platteland een verschuiving te zien van de agrarische sector naar de toeristische sector en de zorgsector. Eén van de pijlers van de provincie sluit daar goed bij aan: het stimuleren van de recreatie, de pijler *Vrijtijdseconomie*. Daarnaast zet de provincie in op de circulariteit van de economie.

Trendwatchers verwachten dat er veel verhuizingen van retailers gaat plaatsvinden die de gaten in het centrum van steden gaan invullen.

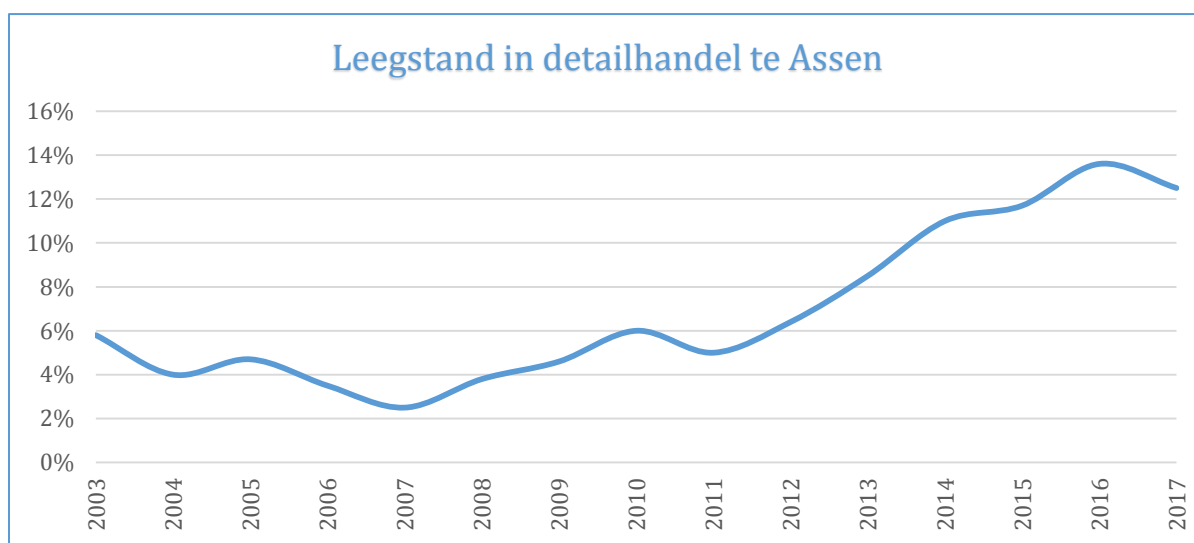
Echter, er wordt gedacht dat, op lange termijn, de winkels grotendeels uit het straatbeeld verdwijnen, gezamenlijk met de kantoren. Producten worden bijna allemaal bezorgd en kantoren worden omgebouwd tot creatieve ontmoetingsplekken. Ook de buitenreclame verdwijnt, want de noodzaak hiervoor verdwijnt door de digitalisering van handel en reclame, en mensen hechten meer waarde aan esthetiek. Met de verdwijning van winkels en kantoren, verdwijnt ook de noodzaak om in de stad te wonen, en ontstaat er de-urbanisatie. Zo verandert de stad steeds verder van een werk- en woonplaats in een ontmoetingsplaats.

Tegelijk wordt de economische daadkracht van stedelijke agglomeraties in Nederland groter, vanwege de regionalisering en verstedelijking. Tussen regio's wordt een steeds sterkere strijd om talent gevoerd, de 'battle for talent'. Dit talent moet ervoor zorgen dat de regio's niet de slag missen. Ook bedrijven moeten zich aanpassen om te overleven: meegaan in de schaalvergroting of een nichemarkt vinden. Om zich snel te kunnen aanpassen is er vergrote flexibiliteit in de arbeidsmarkt. Daarnaast wordt deze arbeidsmarkt gekenmerkt door vele andere veranderingen, welke uiteindelijk leiden tot een steeds duidelijkere tweedeling in inkomensgroepen.

Ook de woningmarkt kent veranderingen. Na een lange periode van daling begint de woningwaarde begint weer te groeien. In de Regio Groningen-Assen is de doorlooptijd en het verkoopresultaat van woningen sterk verbeterd. Daarnaast verandert de woningbehoefte door de kleinere huishoudens en vergrijzing. Deze vergrijzing kan, ook op andere gebieden, worden gezien als een economische kans. Er zijn steeds meer vitale, ondernemende ouderen die bereid zijn tijd en geld te investeren in de regio ('active aging'). Verder is het vertrouwen in het economische klimaat, het consumentenvertrouwen en de koopbereidheid in de Regio Groningen-Assen is gegroeid. Het besteedbaar inkomen neemt ook toe, zowel in Noord-Nederland als in Assen, met uitzondering van het buitengebied van Assen.

De woningmarkt in Assen lijkt stabiel. In vergelijking met de rest van Nederland heeft Assen heeft een gemiddelde woningsamenstelling en een gemiddeld woningaanbod op de markt. De verwachting is dat er behoefte is aan 340 nieuwe woningen per jaar tot 2025, en daarna aan 230 nieuwe woningen per jaar. De uitdaging is te vinden in de transformatie van woningen, want de woningbehoefte verandert, huishoudens worden immers kleiner en ouderen blijven langer thuis wonen.

Verder is er een grote leegstand in panden die zijn bestemd voor de detailhandel en kantoorpanden. 15% van de kantoorruimte in Assen staat leeg, terwijl dit in 2004 nog maar 5% (niveau voor frictieleegstand) was. Vooral in de binnenstad is de impact van deze leegstand in de detailhandel te zien, wat deels te wijten is aan de opkomst van de e-commerce. Sinds 2016 lijkt de leegstand echter weer iets terug te lopen. Ondanks de positieve tendens is er de komende jaren geen behoefte aan nieuwe ruimte voor detailhandel. Mogelijk is er zelfs behoefte aan een afname van de oppervlakte tot wel 300m² per jaar. In de wijkwinkelgebieden wordt er een geringe toename in vraag verwacht de komende jaren.

De zorg is de grootste sector in Assen, en de zorg verandert. Er is hoger gekwalificeerd personeel nodig om te kunnen voorzien in de complexere zorgvragen die ontstaan. Ook de jaren van stabiele groei in het aantal arbeidsplaatsen in de zorg lijken voorbij, er is voor het eerst sinds lange tijd krimp. Het aantal arbeidsplaatsen in de overheid daalt al langere tijd langzaam. Daar staat tegenover dat het aantal arbeidsplaatsen in de dienstverlening en in de handel en vervoer stijgt. Tot 2025 wordt er 0,4% groei in het aantal arbeidsplaatsen verwacht, daarna iets minder groei.

Sociaal-maatschappelijk

De verwachting van trendwatchers gaat tegen de trend van wereldwijd groeiende ongelijkheid in: door kennisverspreiding over de hele wereld zullen er geen lagelonenlanden meer bestaan.

Er is groeiende ongelijkheid te zien in de wereld. Niet alleen in de verdeling van financiële middelen, maar ook de gezondheid en levensverwachting zijn grote verschillen te herkennen. Er is angst ontstaan bij groepen mensen die vrezen niet mee te profiteren van de globalisering of zelfs eronder te lijden. Dit is onder andere te herkennen in de uitslag van het referendum dat moet gaan leiden tot de Brexit. Daarnaast hebben protestbewegingen zoals Occupy van zich doen spreken, en ook bewegingen zoals de Tiny House-beweging verzetten zich tegen kapitalistisch idealen. Echter, in Europa krimpt de ongelijkheid juist.

Trendwatchers geloven dat de verandering naar preventieve zorg nog verder doorzet: in eerste instantie zullen de gezondheidsapps zich verder ontwikkelen en zorgverzekeraars veel geld besparen, en op termijn zullen er kleine nanobots door ons lichaam zwemmen om ziektes in een vroeg stadium te herkennen door algoritmen en sensoren. Daarnaast is er in de zorg nog een trend te herkennen: wonen ouderen langer thuis. Dat heeft te maken met zowel de vergrijzing als de betere gezondheid van ouderen.

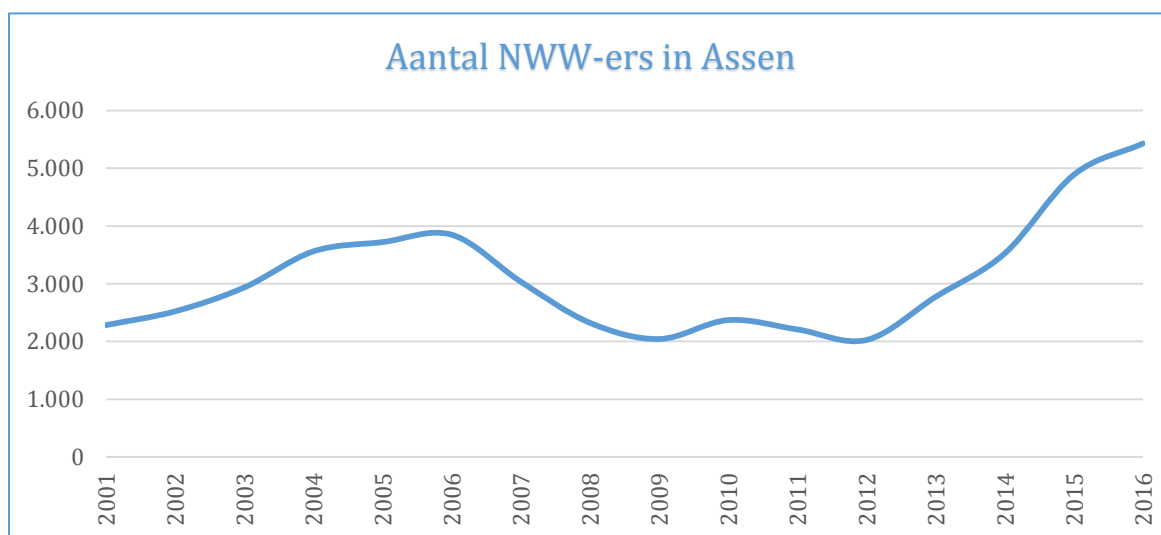
De veelomvattende Human Development Index (HDI) verbetert in Midden- en Oost Europa, en komt dichterbij de HDI van West-Europese landen. In Nederland is steeds meer maatschappelijke betrokkenheid te herkennen bij bedrijven. Winst is in mindere mate het doel, bedrijven willen betrokken zijn bij maatschappelijke verbeteringen. Daarnaast stijgt het opleidingsniveau in Nederland. Er zijn nieuwe, intelligentere vormen van criminaliteit en ordeverstoring te vinden, zoals cybercrimes. Ook wordt het opleidingsniveau vaak als nieuwe scheidslijn gebruikt in de maatschappij. De afname van toegankelijkheid tot bepaalde opleidingsniveaus veroorzaakt, samen met de afnemende verzorgingsstaat, langzaam een tweedeling in leefstijlen. Mensen met een lage sociaal economische status zijn ongezonder en hebben een lagere levensverwachting, en de verantwoordelijkheid daarvoor wordt niet langer opgeëist door een 'betuttelingskabinet', maar wordt steeds meer bij de burger zelf gelegd. Ook de zorg maakt veranderingen door: de zorg verandert in focus van curatief naar preventief.

Assen is gemiddeld te noemen op het gebied van leefbaarheid, arbeidsparticipatie en werkloosheid. In Assen is een sociale wijkindex opgesteld om de sociaal-maatschappelijke situatie op waarde te kunnen schatten. De wijken Lariks, Pittelo en het noordelijke gedeelte van het Centrum scoren laag op de sociale index. Dit zijn ook de wijken waar de werkloosheid hoog is, met Lariks als uitschieter. De afgelopen jaren heeft voornamelijk Pittelo verslechtering doorgemaakt met de sociale index, terwijl vooral de score van Assen-Oost en Peelo is verbeterd.

In de ogen van trendwatchers gaat de individualisering omslaan. De egocentrische cultuur gaat veranderen richting een wij-cultuur, waarbij we meer leven in het moment en minder waarde hechten aan onze agenda's en strakke tijdsplanningen.

In Kloosterveen en Marsdijk is de sociale index erg hoog en de werkloosheid erg laag. Hier is de leefbaarheid ook het hoogst, samen met het Centrum en het Buitengebied. Overall in Assen groeit het aantal niet-werkende werkzoekenden, met uitzondering van het Buitengebied. Net als op landelijke schaal stijgt het opleidingsniveau in Assen, en krimpt het aantal mensen met een specifieke vakopleiding.

Politiek

Trendwatchers verwachten een tegenreactie op de politieke versnippering: het 'wij-kapitalisme'. Door samen te werken, zich te verenigen en zich in te zetten voor het algemeen belang, hopen burgers de verdruchte middenklasse te beschermen. Hierbij gaat het niet langer om het individu, maar om het collectief.

Steeds grotere connectiviteit maakt de politiek interactiever dan voorheen. Mensen kunnen de politiek makkelijker volgen en reageren via sociale media, waar ze medestanders en tegenstanders kunnen vinden. Het meest bekende voorbeeld hiervan is president Trump die Twitter veelvuldig gebruikt om te communiceren naar de burgers van de Verenigde Staten. In de politiek is, net als in de sociaal-maatschappelijke sferen, de tegenstelling tussen voor- en tegenstanders van globalisering duidelijk zichtbaar. De 'new global citizens' en de 'nation nurturers' staan in veel landen tegenover elkaar, zoals bij de discussie rondom de Brexit. Het verschil in standpunten tussen voor- en tegenstanders van globalisering is één van de politieke tegenstellingen die in Nederland heeft geleid tot versnippering van het politieke landschap.

Ondanks de scepsis van veel burgers tegenover internationale samenwerkingsverbanden is de Europese Unie een belangrijke partij voor gemeenten in Europa. Steeds meer gemeenten zien dat hun beleid in veel opzichten raakt aan het beleid en de regelgeving van de Europese Unie, en in sommige gevallen biedt het subsidiemogelijkheden. Ook kennisdeling en samenwerking met andere Europese gemeenten kan kansen opleveren en gebeurt dus steeds vaker.

Net als Ahmed Aboutaleb, burgemeester van Rotterdam, zijn er trendwatchers die denken dat de 'overheidspiramide' 180 graden gaat draaien: de gemeente wordt de eerste overheid. Daarbij zal de decentralisatie van verantwoordelijkheden ervoor zorgen dat gemeenten en regio's steeds meer bestuurlijke autonomie gaan zoeken. Voorbeelden hiervan zijn Catalonië in Spanje en Hongkong in China.

Ook op regionaal niveau zijn er ontwikkelingen te herkennen. De provincie Drenthe gaat mee in de verstedelijking en zet in op de regionale rol van vier grootste steden in de provincie, en de onderscheiding van deze gemeenten, in de pijler *Sterke Steden*. De gemeentelijke visies moeten de basis worden voor deze onderscheiding. Daarnaast ontstaan er steeds meer samenwerkingsverbanden van gemeenten in regionale netwerken. Eén van de redenen daarvoor is de decentralisatie van overheidstaken. Bij de decentralisatie worden gemeenten steeds vaker geholpen door burgers die met een doe-het-zelfmentaliteit initiatieven van de grond krijgen, waarbij de gemeenten alleen nog een faciliterende rol hebben. De publieke taak wordt steeds meer een publieke zaak. Deze ontwikkeling wordt gestimuleerd door de toename in het aantal actieve, vitale ouderen. Veel gemeenten zijn nog zoekende in de invulling van de faciliterende rol. In deze rol dienen gemeenten steeds vaker te improviseren.

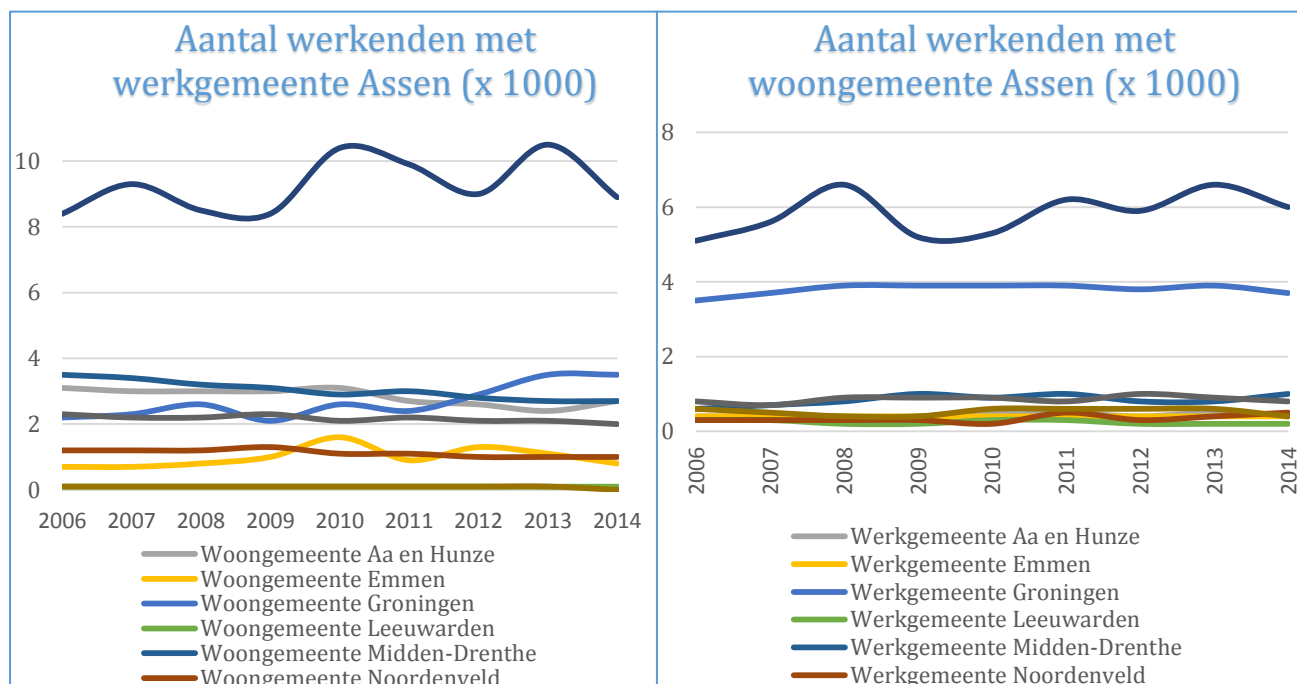
Mobiliteit

Volgens sommige trendwatchers is de toekomst van mobiliteit gelegen in autonoom verkeer, in een buizenstelsel onder de grond.

Op het gebied van mobiliteit zijn er veel ontwikkelingen gaande. Autonoom rijdende auto's ontwikkelen zich steeds verder. Hoewel er nog veel praktische en juridische muren te slechten zijn, lijkt de praktijk steeds dichterbij te komen. De hyperloop staat nog in de kinderschoenen, maar wordt door sommigen enorme potentie toegedicht. In Duitsland gaat eind 2017 een waterstoftrein rijden. Ontwikkelingen zoals deze bieden een duurzaam perspectief voor het toenemende treinverkeer in Nederland. De Rijksoverheid zet ook in op duurzame mobiliteit, naast de filebestrijding.

Ook op regionaal niveau speelt de duurzame mobiliteit. Groningen heeft de ambitie om op termijn twintig waterstofbussen te laten rijden in de provincie, en het OV-bureau Groningen Drenthe heeft begin 2017 de eerste waterstofbus gekocht. Met de Top Dutch-campagne wordt getracht Noord-Nederland op de kaart te zetten in het kader van duurzame mobiliteit.

De toename van de mobiliteit van ouderen en mensen in het buitengebied van Drenthe belooft dat het verkeer, in welke vorm dan ook, de komende tijd verder intensificeert. Voor Assen betekent dat voornamelijk meer verkeer tussen Assen en Groningen, en tussen Assen en omliggende gemeenten.

Klimaat en energie

Er zijn trendwatchers die denken dat de noodzaak om in de stad te wonen wegvalt (winkels veranderen in e-commerce en kantoren zijn niet langer de een conventionele werkplek). Hierdoor zal er een tijd van de-urbanisering aanbreken, hetgeen uiteraard grote gevolgen zal hebben voor mobiliteitsstromen.

De Klimaatconferentie van 2015 in Parijs heeft er toe geleid dat 174 landen in 2016 een handtekening hebben gezet onder een akkoord met ambitieuze doelstellingen. De opwarming van de aarde moet beperkt blijven tot 1,5 tot 2 graden Celsius. We kunnen niet langer maximaal profiteren ten koste van de aarde en het klimaat, want dit zal leiden tot onomkeerbare gevolgen. Sommige gevolgen gaan we al merken.

In Nederland gaan we steeds meer langdurige hitte en droogte meemaken in de zomer en extreme neerslag in de winter. Niet alleen in de politiek is er een groeiend gevoel van urgentie om te verduurzamen. Er zijn steeds meer bedrijven en consumenten die inzetten op duurzaamheid, wat leidt tot de opkomst van de circulaire economie, ook in Nederland.

In Assen staat circulair bouwen hoog op de agenda, waarbij wordt getracht zo veel mogelijk oude materialen te hergebruiken aan het eind van hun technische levensduur. Daarnaast is er aandacht voor de klimaatbestendigheid van de stad, zodat er in de toekomst kan worden omgegaan met de te verwachten verhoogde hittestress en piekafvoer.

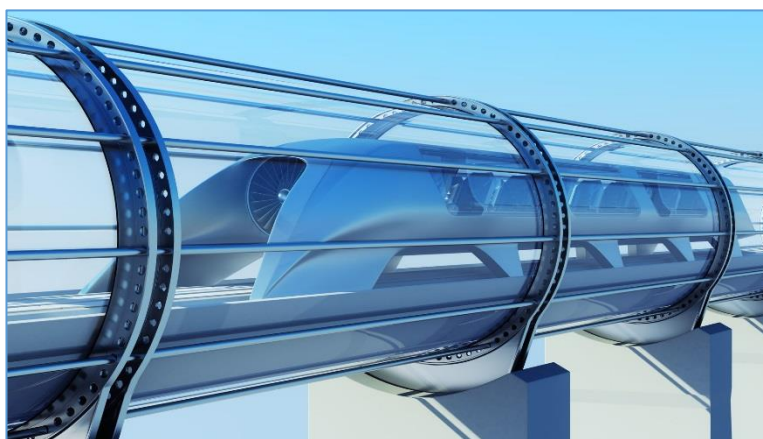

Trendwatchers zien een zelfvoorzienend wonen uitgroeien tot een trend. De Tiny House-beweging is een voorbeeld hiervan, maar niet iedereen wil dusdanig klein wonen. Initiatieven zoals ReGen Villages, met onder andere een project in Almere, maken een grotere kans op succes

Eén van grote uitdagingen in de verduurzaming is een succesvolle energietransitie. Waar Europa een voorloper is in de energietransitie, blijft Nederland achter bij de rest van de EU. De provincie Drenthe heeft het thema *Energielandschappen* tot één van de pijlers van de provincie benoemd. In Noord-Nederland komen verschillende initiatieven van de grond die hiermee in lijn liggen, zoals de eerder genoemde Top Dutch-campagne en waterstof-projecten.

Technologie

Technologische veranderingen zijn erg divers van aard. Het schoolvoorbeeld van een technologische trend is de automatisering. Zoals eerder beschreven, zorgt de automatisering voor steeds efficiëntere en steeds meer grootschalige industrieën. Dit heeft in het verleden voor enorme opschalingen en verschuivingen in productielijnen geleid en zorgt nu nog steeds voor impactvolle veranderingen.

Daarnaast hebben de ontwikkelingen in technologie gezorgd voor de opkomst van cyber crime. Steeds vaker worden organisaties of particulieren hierdoor bedreigd of opgelicht, of komen belangrijke, persoonlijke gegevens op straat te liggen. De mogelijkheden voor overheden om deze vorm van criminaliteit aan te pakken en straffen zijn of worden inmiddels verbeterd.

Tegenwoordig zijn er veel technologische ontwikkelingen die inzetten op het comfortabeler en makkelijker maken van het dagelijks leven van mensen. Ontwikkelingen in artificial intelligence en smart living zijn hier treffende voorbeelden van. Daarnaast zijn er ontwikkelingen die de connectiviteit van mensen vergroot, zoals sociale media en financial technology. Hierdoor kunnen mensen makkelijker sociale en economische interacties over de hele wereld aangaan.

Volgens trendwatchers zullen we steeds vaker interacteren met bots, oftewel: communicatieapps. Deze bots zullen steeds meer humanistische kwaliteiten vergaren. Ze kunnen je vragen beantwoorden, medisch advies geven, ethische besef over wereldproblematiek promoten of op termijn zelfs als digitale collega of baas fungeren. Met deze ontwikkelingen komen ook nieuwe, ethische vragen: hoever gaan we als technologische ontwikkelingen onze emoties beginnen te herkennen? Willen we onze levens continu blijven rekken met technologie? De strakke grenzen tussen technologie en biologie zullen vervagen.

Bijlage 4: Lijst van aanmeldingen stakeholdersbijeenkomst

- 12 Wat
- AAC 61 Atletiek
- Actium
- ANWB
- Architect DNA
- Asser Historische Vereniging
- COG
- Defensie
- Duurzaam Assen
- Enexis
- Fietsersbond
- Gemeente Tynaarlo
- GGD Drenthe
- Gilde Bart
- Waterschap Hunze en aa's
- Interzorg
- Jong Assen
- Kamer van Koophandel
- MKB Assen
- MKB Noord
- Natuur en milieufederatie
- Ondernemersfonds Assen
- OV-consumenten platform
- Participatieraad
- RCPA
- RE-Z ontwikkeling
- Rijksvastgoedbedrijf
- Rijkswaterstaat
- RUD
- RVO Assen
- Vaart Welzijn
- Van Boeijen
- Van der Valk
- VRD
- VVV
- Waterbedrijf Groningen
- WMD Water